

Nr 270.

Av fröken **Hesselgren**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omklassificering av postkontoren samt telegrafverkets och statens järnvägars stationer m. m.

Kvinnliga telegrafpersonalens förening har i skrivelse den 12 september 1925 hos Konungen anhållit att till 1926 års riksdag måtte framläggas proposition, i syfte att bereda en rättvisare tjänsteställning för telegrafexpeditörer och 1:e telegrafexpeditörer, vilka vid behörighetslagens ikraftträdande och befattningarnas inordnande i den för män och kvinnor gemensamma tjänsteförteckningen erhållit en mot arbetsuppgifter och fordrad kompetens icke närmelsevis svarande placering. Till stöd för denna framställning anför föreningen i huvudsak följande: »Mot den nuvarande inplaceringen av telegrafexpeditör i 11:e lönegraden, d. v. s. en grad *lägre* än radiotelegrafist, kan i främsta rummet den invändningen göras, att vederbörlig hänsyn till befattningarnas inbördes värde samt fordrade kvalifikationer och göromålens art synbarligen *icke* tagits, ehuru — enligt lämnad uppgift av departementschefen — Kungl. Maj:ts förslag avsåg detta. Jämför man fordrad skolkompetens och fackutbildning för telegrafexpeditör och radiotelegrafist, finner man, att för anställning som telegrafexpeditör kräves realskoleexamen eller examen från handelsskola eller tekniskt läroverk med vitsord under alla omständigheter om minst de insikter, som vid avläggande av realskoleexamen erfordras för erhållande av betyget 'godkänd' i modersmålet, fysik, geografi, kemi, matematik samt engelska, franska och tyska språken, medan för radiotelegrafist endast fordras genomgången folkskola. Radiotelegrafistens fackutbildning har bibringats honom vid en 6 à 7 månaders kurs vid telegrafverkets undervisningsanstalt, medan telegrafexpeditörens fullständiga utbildning tagit omkring tre gånger denna tid.»

Beträffande arten av deras arbetsuppgifter anföres vidare:

»Telegrafexpeditören har först och främst att handhava mottagning, vidarebefordran av och avlämning av telegram. Samtliga dessa moment fordra emellertid av expeditören åtskilligt mera än vad orden i och för sig innebära. Mottagningen innefattar nämligen också telegrammens granskning till innehåll och form efter reglementens och instruktioners bestämmelser, fastställande av telegrammens avfattning å klart språk, code eller chiffer, utrönande i förekommande fall av lämpligaste adresstation, undersökning, beträffande utländska telegram, att icke innehåll eller form strider mot adress- eller transitlandens förordningar rörande telegramväxlingen,

utfinnande av lämpligaste och snabbaste via'n, samt vidare avgiftsberäkning, vilken ifråga om vissa slag av telegram är mycket invecklad. En mycket stor del av telegrammen intefoneras från de stora affärskontoren och äro avfattade på allehanda språk. Dessa telegrams snabba och riktiga mottagande ställer stora anspråk på telegrafexpeditören ifråga om språkkunnighet, uppfattning och omdöme, ty varje bokstav och varje siffra måste uppfattas snabbt och återgivas korrekt.

Telegrafexpeditörerna hava vidare numera till en viss del övertagit det arbete med de direkta internationella trådförbindelserna, som tidigare bestritts helt och hållet av telegrafassistenterna. Detta har kunnat ske tack vare snabbskriftssystemets maskinella fullkomning. För att kunna sköta detta arbete måste emellertid de telegrafexpeditörer, som uttagits därtill, lära sig — låt vara rent praktiskt — åtskilliga av dessa snabbskriftsystems egenartade och delvis rätt invecklade arbetsmetoder.

Vid telegrafverket hava ungefär hälften av de självständiga stationerna kvinnliga föreståndare (telegrafkommissarier). Såsom dessas biträden å telegrafsidan äro anställda telegrafexpeditörer. Dessa telegrafexpeditörer äro stationsföreståndarens ställföreträdare och måste till mycket stor del, ja å flertalet stationer under större delen av sin dagliga arbetstid vara stationsföreståndarens behjälpliga med alla de olika arbeten, som höra till stationens ekonomiska förvaltning och dagliga skötsel. De skola ock under föreståndarens semester och övriga ledigheter på egen hand förestå stationen.

Avfattningen av tjänstetelegram till in- och utländska stationer, services taxés etc., får telegrafexpeditören självständigt ombesörja. Detta kräver jämte god språkbehandling en ingående kannedom ej blott om inländska, utan ock om internationella författningar rörande trafiken.

— — — — — »

I ett föreliggande utlåtande till Kungl. Maj:t den 4 november 1925 över berörda framställning erinrar telegrafstyrelsen, »att styrelsen tidigare uttalat sig för att vid inplacering enligt den kvalitativa metoden telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer borde inpassas i 13:e respektive 15:e lönegraden. I anslutning härtill, och då den nu föreliggande framställningen avser en så relativt blygsam placering av telegrafexpeditörerna som i 12:e lönegraden och i fråga om förste telegrafexpeditörerna icke går utöver vad styrelsen beträffande dessa befattningshavares placering för egen del ansett rättvist och riktigt, finner sig styrelsen böra tillstyrka de ifrågasatta uppflyttningarna.

— — — — — »

Kommunikationsverkens lönenämnd, som samtidigt förehåft till behandling framställningar om bättre löneställning för motsvarande befattningar vid postverket, postexpeditörer och förste postexpeditörer, yttrar i anledning av dessa framställningar följande: »Även enligt lönenämndens uppfattning hava de befattningar vid postverket och telegrafverket, om vilka

nu är fråga, blivit väl lågt placerade vid deras inordnande i den från och med den 1 juli 1925 gällande, för män och kvinnor gemensamma löneplanen».

Lönenämnden anser vidare, att den avlösningsförbättring, som kan anses skälig för de tjänstemannagrupper, om vilka i föreliggande framställningar är fråga, torde »böra åstadkommas genom uppflyttning i lönegrad av de i den nuvarande tjänsteförteckningen förekommande befattningarna postexpeditör, förste postexpeditör, telegrafexpeditör och förste telegrafexpeditör. Vid genomförandet av en dylik uppflyttning bör enligt lönenämndens förmenande den likställighet i avlösningshänseende, som vid den år 1919 beslutade löneregleringen åvägabragtes mellan kvinnliga postexpeditörer och telegrafexpeditörer, allt fortfarande upprätthållas. Vad i vissa framställningar anförts såsom motiv för en rubbning av denna likställighet synes nämligen icke utgöra anledning att nu frångå den inbördes värdesättning av ifrågasatta befattningar, som efter noggranna undersökningar ägde rum vid det nya avlösningsreglementets antagande.

Lönenämnden vill för sin del föreslå, att såväl de i nuvarande 11:te lönegraden placerade befattningarna postexpeditör och telegrafexpeditör som ock de till 12:te lönegraden hänfödda befattningarna förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör måtte uppflyttas till den lönegrad, som är närmast högre än den, respektive befattningar för närvarande tillhöra, varigenom de båda förstnämnda befattningarna skulle komma att placeras i 12:te lönegraden och de båda senare i 13:de lönegraden.

Den sålunda ifrågasatta uppflyttningen av dessa tjänster bör enligt lönenämndens mening icke medföra några konsekvenser i form av höjning i lönegrad av andra befattningar vare sig inom eller utom de verk, om vilka nu är fråga».

Slutligen meddelar lönenämnden, att de av lönenämnden föreslagna uppflyttningarna, enligt vad från vederbörande verk inhämtats, skulle medföra en årlig kostnadsökning för post- och telegrafverken av omkring 70,200 respektive omkring 201,000 kronor.

I föreliggande Kungl. Maj:ts prop. nr 184 till innevarande års riksdag, ur vilken ovanstående anföranden av telegrafstyrelsen och lönenämnden hämtats, hava emellertid varken telegrafpersonalens av telegrafstyrelsen stödda framställning eller lönenämndens förslag i ämnet vunnit Kungl. Maj:ts beaktande.

Med anledning härav och till den av departementschefen i sagda prop. anförda motiveringen ber jag få framhålla följande.

Beträffande först postexpeditör och förste postexpeditör synes det departementschefen billigt, att de nuvarande kvinnliga postexpeditörerna och förste postexpeditörerna, vilka erhållit samma postala utbildning som deras manliga kamrater och utföra samma slag av arbeten som dessa, *som en övergångsanordning* personligen erhålla en något förbättrad löneställning, nämligen efter 12:te, respektive 13:de lönegraderna, i stället för nuva-

rande 11:te och 12:te. Mot den av lönenämnden förordade permanenta löneförbättringen för gruppen postexpeditörer och förste postexpeditörer anföres som skäl, att en omläggning av såväl personalförhållanden som arbetsfördelning föreläge enligt Kungl. Maj:t beslut av den ^{18/12} 1925.

Den av Kungl. Maj:t genom berörda beslut godkända omläggningen skulle i princip innebära, att huvuddelen av de göromål vid postverket, vilka för närvarande utföras av befattningshavare med den för assistent och postexpeditör hittills gemensamma utbildningen, hädanefter skulle anförtros åt en grupp tjänstemän med mindre omfattande fackutbildning. Denna grupp skulle utgöras av postexpeditörer och förste postexpeditörer-utbildade efter de nya kompetensbestämmelserna. Övergången till det nya systemet torde emellertid enligt departementschefen komma att kräva avsevärd tid och det övervägande antalet av de högre utbildade postexpeditörerna säkerligen för lång tid framåt få utföra arbete av samma svårighetsgrad som ett stort antal postassistenter.

De anförda skälen för en förbättring av vissa postexpeditörers löneställning torde emellertid — säges det vidare — icke i samma mån kunna åberopas till stöd för en liknande förmån för de nuvarande telegrafexpeditörerna.

»Vad telegrafverket beträffar», säger departementschefen, »har i detta verk sedan länge i enahanda riktning pågående omläggning av arbets- och utbildningsförhållanden för telegrafexpeditörs- och telegrafassistentbefattningarna ännu icke helt vunnit sin avslutning.» — »Med hänsyn till det nu anförda och innan berörda omläggningar hunnit genomföras och verkningarna härav kunna överblickas, kan jag icke på sätt lönenämnden ifrågasatt förorda en allmän uppflyttning av de befattningar, varom här är fråga.»

Det är riktigt att, såsom det säges i propositionen, »vid telegrafverket en uppdelning av arbetsuppgifter mellan telegrafassistenter och telegrafexpeditörer sedan flera år tillbaka ägt rum, därvid de mera kvalificerade uppgifterna förbehållits assistenterna, och hava i enlighet härmed assistentbefattningar successivt utbytts mot telegrafexpeditörsbefattningar.» Detta övertagande av för högre tjänstemän förut reserverade arbetsuppgifter bör givetvis dock ej sänka nivån för den personalgrupp, som fått arbetet överflyttat på sig, snarare tvärtom. Enligt vad inhämtats, äro de vunna erfarenheterna av denna arbetsfördelning vid telegrafverket mycket tillfredsställande, och torde nya utbyten av assistentförordnanden mot telegrafexpeditörsbefattningar vara att vänta. Någon inskränkning i kraven på kompetens och utbildning för telegrafexpeditörerna i anledning av de nya förhållandena eller vid behörighetslagens ikraftträdande har ej gjorts. Enligt förljudande har ej heller något sådant planerats, men väl motsatsen, en eventuell höjning i utbildningen.

Det förtjänar vidare påpekas att den av Kvinnliga Telegrafpersonalens förening begärda, av telegrafstyrelsen och lönenämnden förordade förbätt-

ringen i tjänsteställning för telegrafexpeditörer och förste telegrafexpeditörer *ej* betingas av en jämförelse med telegrafassisternas (i 15:de lönegraden) arbets- och kompetensförhållanden, utan står i relation till en annan grupp manliga befattningshavare, nämligen radiotelegrafisterna, vilka, som förut nämnts, stå i 12:te lönegraden.

Att som en övergångsanordning efter postens mönster förbättra de nuvarande telegrafexpeditörernas löneställning vore därför *ej* motiverat. *Ej* en tillfällig, utan en för personalgrupperna bestående, förbättrad såväl tjänste- som löneställning är vad rättvisan kräver.

Med stöd av vad ovan anförts, får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att post- och telegrafexpeditörer samt förste post- och förste telegrafexpeditörer uppflyttas i 12:te respektive 13:de lönegraderna i gällande tjänsteförteckning i enlighet med det av kommunikationsverkens lönenämnd den ⁴/₁₂ 1925 avgivna utlåtande med förslag till förändrad löneställning för befattningarna postexpeditör, telegrafexpeditör, förste postexpeditör och förste telegrafexpeditör.

Stockholm den 9 mars 1926.

Kerstin Hesselgren.
